

KÜLÖNFÉLÉK.

Fekete Gábor főgondnok kitüntetése. Mint a legutolsó pillanatban a napilapokból értesülünk, a király Fekete Gábornak, a kolozsvári kir. ítélőtábla elnökének a valóságos belső titkos tanácsosi méltóságot díjmentesen adományozta. Ez a magas kitüntetés a főgondnok úrnak a magyar igazságügy terén szerzett kiváló érdemei elismerését jelenti ugyan, de azért kétségtelen, hogy a királyi elismerés sugara fényt vet arra a diszes méltóságra is, melyet a főgondnok úr az egyházban mindnyájunk örömeire és megelégedésére elfoglal. Most nincs terünk, hogy a főgondnok úr kiváló érdemeit csak vázlatosan is méltathassuk. Nem az ősök történelmi neve és hadban szerzett érdemei, hanem az egyének egy mindig merészebb íveléssel emelkedő pályán, fényes tehetséggel és lankadni nem tudó munkabírással kivívott személyes sikerei terelték az uralkodó figyelmét erre a szerény emberre, kinek érdemeinél csak szerénysége és szeretetreméltósága nagyobb. S nem vagyunk bizonyosak afelől, vajjon e pár sor nem fogja-e bántani szerénységét. Ez a szándék mindenestre távol áll tőlünk, mert célunk e néhány sorral csak az volt, hogy kitüntetése alkalmával örömlünk nyilvánosan is kifejezést adjunk s azt kívánjuk a kegyelmes úrnak, hogy Isten éltesse sokáig a közügyek előbbvitelére, csa'ádjá boldogítására s egyházunk büszkeségére. Ad multos annos!

Foerster szociális pedagógiája. Foerster, a zürichi egyetem nagyhirű protestáns tanára, a budapesti szociális misszió-társulat felkérésére hét előadást tartott különböző pedagógiai kérdésekről, melyekben kidomborodik az ő erkölcsbölcseleti világnézete. Foerster is azt tartja, amit annak idején Rousseau állapított meg, hogy „a modern kulturnépek erkölcsi érettsége nem áll arányban értelmi érettségükkel.“ „A külső természet adományai és erői fölött való hatalmunkkal nem haladott párhuzamosan emőeri természetünk állati részének leküzdése“ Korunk nagyon anyagias, csak a földiekben keresi minden boldogságát s a lélek nyugalmáról és boldogságáról, az eszményekről megfeledkezik.

A nevelés célja és feladata, hogy az embert fölemelje a föld porából, helyreállítsa a harmóniát s a lélek belső nyugalmát. Egyik előadásában a Comte és Herbert Spencer túlságosan absztrakt, igen merev és száraz bölcseleti erkölcsstanával szemben a keresztény erkölcsant veszi védelembe. Ama bölcseleti erkölcsstanok kiábrándították s azért a modern tudománytól a Krisztushoz tért vissza, hívő keresztény lett. Comte a tagadott istenség helyébe odaállította imádandóul *az emberiséget*, amely fogalom tele van ellenmondá-

sokkal. Nietzsche ledöntvén az istent trónjáról, elveszítette lelke nyugalmát s beleőrült. Azért korunk legfontosabb teendője, hogy a keresztény vallástól elszakadtakat visszavezesse a kereszténységben kifejeződő legmagasabb s boldogító és megnyugtató világnézetre.

Az erkölcsi nevelésnél azt kell megértetnünk és átéreztetnünk az ifjúsággal, hogy legszebb és legnemesebb győzelem az, ha önmagunkat, saját nemtelen indulatainkat és szenvedélyeinket győzzük le, fékezzük meg; nemesebb az, ha ellenségeinknek megbocsátunk, mintha bosszút állunk rajta.

Az iskolában a fegyelmezés célja legyen a megelőzés, ne a megtorlás. Ne kívülről erőszakoljuk rá a gyermekre a rendet, hanem győzzük meg, hogy belső hajlamból kell engedelmeskedni, amit szigorúan megkövetel Foerster, mert csak ezzel lehet majd nagy korában szenvedélyein és indulatain úrrá. Foerster tehát nem esik túlzásba. A büntetést a régi kegyetlen formáiban elítéli ugyan; de nem tartja egészen eltörrendőnek, amint sok modern pedagógus — a másik szélsőségben járva — hirdeti; hanem a kor szellemének megfelelő humánus módon tartja alkalmazandónak.

Az egész előadásán végig vonul az a felfogás, hogy egyedül a vallásos világfelfogás teheti az életet összhangzóvá, nyugalmassá, kellemessé az emberre s ebből aztán következik az is, hogy a vallás nem „magánügy“, mint a szociáldemokraták és a materialisták hirdetik, hanem az élet alapja és a társadalom fenntartó elve.

Unitárius tanárok értekezlete. Az unitárius tanárok ez évi értekezletüket Kolozsvárt tartották május 30-án a kollégium dísztermében Csifó theol. int. dékán elnöklése mellett a kolozsvári és székelykeresztúri tanárok teljes számú jelenlétében. Dr. Kiss Ernő a régi és új középiskoláról értekezett. cáfolni igyekezték azokat a vádakot és szemrehányásokat, melyekkel a modernnek, az „intellectual“-ek a régi középiskolát illetik. Aztán vázlatosan ugyan, de elmésen és szellemesen megrajzolta képét annak a középiskolának, amely gondolata szerint a mai iskola helyét fogja jövőben elfoglalni. Péter Lajos alapos tanulmányokra épített széles történelmi háttérrel világította meg az évvégi osztályvizsgálatok kérdését és Kovács Kálmán a középiskolai új rendtartást ismertette, főképp azon pontjaiban, melyekben a régitől lényegesebben eltér. Sándor János felolvasását a középisk. zenei oktatásról az idő előrehaladottsága miatt le kellett venni a napirendről s a jövő évi értekezletre halasztani. Az értekezletet a kollégium konviktusában közebed fejezte be, melyen a főtiszt. püspök úr és Gál Jenő felügy. gondnok úr is jelen volt.

Kerületi ifjúsági tornaverseny Kolozsvárt. Az ifjúsági tornaverseny jun. 1. és 2. napjain, gyönyörű időben, szép sikerrel, teljes rendben folyt le. A kolozsvári, nagyszabeni és nagyváradai tankerületekből összesen 28 intézet vett részt, mintegy 1200 tanulóval. Jun. 1. d. e. és d. u. voltak az előmérkőzések és versenyek, jun. 2-án d. e. a próba, d. u. a verseny tulajdonképeni ünnepélyes része. 9—10 ezerre teszik a sporttelep nézőközönségének számát. Az ifjúság a nagy kaszánya udvarán gyülekezett s az oszlopok sorrendjében

vonult át a városra, ki a sporttelepre. Impozáns látványt nyújtott a felvonulás és a közös gyakorlatok, melyeket meglepő pontossággal végeztek. Megható volt az ünnepély elején és végén a honvéd zenekar kísérete mellett *Rietly Károly* r. kath. főgimn. igazgató vezetésével a himnusz és szózat, melyet az egész ifjúság kalap levéve énekelt. Kolozsvár város első díját, egy értékes zászlót, a verseci áll. főreáliskola, a rendezőbizottság második díját, egy gyönyörű ezüst babérboszorút, a békési ref. főgimn. a kolozsvári egyetemi atlétikai klub harmadik díját, egy értékes dísztárgyat, a nagyenyedi ref főgimn. nyerték. Ezen kívül a versenybírószám mintegy 100 drb. ezüst, 200 drb. bronz-éremet és 40 drb. elismerő oklevelet osztott ki az egyes győztes tanulóknak és intézeteknek. A rendezőbizottság elnöke Fekete Gábor táblai elnök, alelnöke Kuncz Elek tanker. kir. főigazgató, az alelnök helyettese dr. Gál Kelemen, főtitkára dr. Kiss Ernő, titkára Rázsó Ferenc volt. A közös szabadgyakorlatokat László Gyula tornatanár vezette.

A verseny jövedelméből a benne részt vett idegen tanulók élelmezési költségeit is vissza lehetett téríteni

A mi intézetünk 40 tanulóval vett részt, akik a mintacsapat bemutatásával és a füleslabdában két ízben nyert győzelmükkel az intézet részére elismerő oklevelet nyertek. Az egyes egyéni versenyekben mászásban, függeszkedésben és súlydobásban hatan nyertek érmeiket.

A hódmezővásárhelyi templomszentelésről. Kötelességünk megerősíteni azt, minek a tudósításokból végső eredményképpen le kellett szűrődnie minden olvasó előtt: az ünnepély szép lélekemelő volt. És, akarjuk hinni, fontosságban messze kiható, impozáns is volt. Persze unitárius fogalmak szerint. Nekünk, akik ez országban százezren sem vagyunk, úgy látszik, a számunkkal imponálnunk nem igen lehet. Különösen éreztük ezt akkor, mikor alig ötvened magunkkal szálltunk ki a vonatból s álltunk a nagy készüllettel, díszhintóval, kocsikkal, lovasbandériummal kirukkolt polgármester elé. Annyit méltán el lehet várni, hogy ilyen alkalomra legalább a körök espereseiket, gondnokaikat elküldjék s magukat illendőképen képviseltessék. Ehelyett mit láttunk? Tuladunáról egyetlen ekklézsiából megjelentek négyen, a keresztúri körből, vagy tízezer unitárius közül megjelent egy ember. Negyvenezer református egyetlen városban és ötven unitárius, akiket érdekel az alföldi misszió ügye!

A számunkkal hát nem erősen imponáltunk. Igen az önrzétünkkel. Nem kis önrzettel hangoztattuk prédikációkban is, felolvasásban is, hogy bár a múltban sokat szenvedett a mi egyházunk más felekezetektől, akik kevésbé tisztán hirdették az evangéliumot, mint mi, a villongások már kialudtak. a zivatarok elültek s jelenleg a mi templomunk a vallási szabadelvűség diadánának kézzel fogható jele; hogy a mi vallásunk a természetes józan ész vallása, a modern szociális áramlatokkal egyedül megbirkózni tudó tiszta hitvallás; hogy miénk a jövő s más ilyen dolgokat, amik mind szépek is, igazak is, de amiket, tudja isten, mégis jobban szeretünk volna hallani nem unitáriusoktól. Hallottunk azután alföldi unitáriustól olyan dolgot, amit még kevésbé szeretünk hallani. Egy mezőberényi atyánkfia nem hivatalosan, hanem csak úgy szűr alatt, séta közben elmondta, hogy Mezőberényben ma már csak az ő familiája

szín unitárius. A többiek visszatéregettek, az öregek kidőltek, gyermekeik, kik már a mozgalom megindulásakor öt évesek elmúltak volt, nagy korukban elmulasztották az áttérést s így a szépen megindult unitárius mozgalom már maholnap el is végződik.

Az elhangzott szép beszédek nem akarjuk ismertetni. Terünk sincs rá, de meg bizonyyára majd megjelennek s akkor kiki meggyőződhetik, hogy minden tekintetben jól sikerültek

Igen jó gondolat volt a rendezőség részéről, hogy szereplésre lehetőleg odavaló volt papot kértek meg. Így legalább szemünkkel láthattuk, hogy aránylag rövid idő alatt milyen szép számban hivataloskodtak ott. Pedig az ott fungált papok közül még egy páran kimaradtak a szereplésből. Denique nyilvánvaló, hogy a hódmezővásárhelyi papi állás eleddig csak afféle teologusi előpróba, olyan tránzitó papság volt. Az a papi állás, amelyre minden áldozatok árán higgadt, súlyos embert kellett volna állítani. Most úgy tetszik nekünk, olyan van ott. Eleven bizonyysága ennek a templom, melynek létrehozásában az odavaló Mecenás mellett ő fáradozott és tett legtöbbet. Ismételjük, az ünnepély szép és lélekemelő volt. Büszkeséggel szemléltük mi is a csinos, barátságos templomot. Lelkesedtünk a hatásos beszédeken, vivtoztunk a fényes banketten elhangzott lelkes köszöntőkön. Hanem annyi idő multán megláttuk az ünnepély fényéből lassacskán kiváló árnyékokat is s arra a figyelmet föl hívni kötelességünknek tartottuk. (ma.)

A lelkészi fizetésekről állami rendezés. Teleszky János p. ü. m. a főrendiház jún. 17. tartott ülésén Antal Gábor kérdésére válaszolva, a lelkészi fizetések rendezéséről a következőleg nyilatkozott: «Ami a lelkészeknek adandó családi pótlékot illeti, melyet Antal Gábor püspök kívánt, a kormány a kérdést ezen módon nem oldhatja meg. A kormány a lelkészek helyzetét korpótlékok által akarja megjavítani és pedig azok a lelkészek, akik ez időszertint 1600 korona kongruakiegészítésre igényt tarthatnak, öt évi szolgálati idő után 400 korona pótlékot, további öt év után megint 400, azután pedig három ízben öt évenként 200 korona pótlékot fognak kapni, úgy hogy fizetésük 25 éves szolgálati idő után 3000 koronát fog kitenni. A kormány szándéka az idevonatkozó törvényjavaslatot szintén ebben az évben benyújtani, sőt tervbe van véve, hogy az első 400 koronás korpótlék a lelkészeknek visszamenőleg 1912. évi január 1-étől fizetessék ki. 1913. évi január 1-én tehát azok a lelkészek, akik tíz évnél hosszabb szolgálati időt tudnak kimutatni, 800 korona pótlékot fognak kapni. Mindez az állami háztartást rendkívüli módon terheli meg. Ezzel az állam teljesítési képességének határát értük el és lehetetlen az ország jelenlegi gazdasági viszonyai között ezen jelentékeny adóemelés nélkül túllépni »

Népiskolai végbizonyítványok. Gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter nagyfontosságú rendeletet bocsátott ki az elemi és ismétlő iskolai végbizonyítványok és törzskönyvek mintáiról. A rendelet tulajdonképpen végrehajtása az Apponyi-féle népiskolai törvénynek, s ezért figyelmet érdemel, mert a nemzeti álláspontot juttatja érvényre.

A rendelet az elemi iskolák végbizonyítványainak és törzskönyveinek mintáiról intézkedik és ezeknek a mintáknak használatát szigoruan elrendeli. A törzskönyv a tanulók és szüleik neveit, a tanuló személyi adatait, vallását, anyanyelvét, egyéb nyelvismeretének adatait, előmenetelének osztályjegyeit tartalmazza s végül arra a kérdésre ad feleletet, hogy az Apponyi-féle népiskolai törvénynek, az 1907: XXVII. törvénycikk 19-ik paragrafusának, a tanuló megfelel-e, azaz ki tudja-e fejezni gondolatait magyar nyelven élőszóban és írásban? Fontos rendelkezés, hogy a nem magyar iskolák szintén kötelesek magyar szövegű bizonyítvány-mintákat használni s e bizonyítvány-mintáknak semmiben sem szabad eltérniök a rendelet által előírt mintától.

A rendeletet a miniszter az összes egyházi főhatóságokhoz, valamennyi közigazgatási bizottsághoz, tanfelügyelőhöz és tanfelügyelői kirendeltséghez, úgyszintén a fiemei kormányzóhoz intézte.

A Titanic katasztrófája. Olvasóink kivétel nélkül értesültek arról a rettenetes katasztrófáról, amely miatt másfél ezer ember ápr. 15-én éjjel a tenger hullámaiban lelta halálát. Nem a hirszolgalat a célunk e néhány sor idevetésével, hanem csak az, hogy mi is kifejezést adjunk a fájdalom érzésének, amely a kulturvilág szívére a hir hallatára megdobogtatta. A lapok hirdetése szerint az összeütközés oka az volt, hogy a hajó jéghegybe ütközött. A hajó kapitányát — állítólag — nagy jutalom ígérésével kecsgették, ha a gyorsasági rekkordot megjavítja. Ő persze a rövidebb, de a veszélyesebb utat választotta. Aztán, hogy olyan kevesen menekültek meg, annak oka az volt, hogy nem volt elég mentő csónak. Megrázó, de szívet felemelő jelene-tek is játszódtak le menekülés közben. A hősi önfeláldozásnak, a keresztény szeretetnek példái tárulnak fel szemeink előtt, a kegyetlen és brutális önzés és üzlet jelenetei mellett. Az a törvényszék, amely a nagy katasztrófa okozóit akarja kideríteni, a tényeken nem fog változtatni — sajnos — semmit. De működése nem lesz sikertelen, ha az embereket arra fogja eszméltetni, hogy az emberi életet nem lehet közönséges üzletemberek lelkiismeretével mérni.

Kormányképviselő. A kolozsvári unitárius főgimnázium érettségi vizsgálataira kormányképviselőül a vallás- és közoktatási miniszter dr. Vass Miklós kaposvári áll. főgimn. tanárt, intézetünk volt növendékét, küldötte ki. Érettségire jelentkezett 36 tanuló, közöttük 1 leány. Éretteknek nyilvánítottak *jelesen 6, jól 11, egyszerűen 15.* 4 tanuló egy-egy tárgy szeptemberi javító vizsgálatra utasítottatott. A szóbeli vizsgálat jun. 24–28. napjain tartott. Bárá Petrichevich-Horváth Kálmán főgondnok úr 200 K jutalmát Engel Rudolf, 50 K jutalmát Benedek Gábor nyerte el.

Tanáraink előléptetése. A felekezeti tanárok 1912. évi státusrendezése — amint illetékes tényezők ismételten megígérték — megtörtént. Hálával kell megállapítanunk ezt, mert az eddigi előléptetéseknél a felekezeti tanárok az államiakkal szemben hosszabb-rövidebb idővel hátrányban voltak. Most az előléptetés 1912. évi jan. 1-től történt, miként az államiaknál. Gál Kelemen dr., a kolozsvári főgimn. igazgatója a VI., Pap Mózes, a székelykeresztúri gimn. igazgatója a VII. fiz. osztályba soroltattak 1911. jul. 1-től. Mint tanárok előléptek a VII. fiz. osztályba: Nagy Gyula, dr. Nyiredy Géza, dr. Gál Kelemen, Pálfi Márton, Hidegh Mihály kolozsvári, Pap Mózes székelykeresztúri; a VIII. fiz. osztályba dr. Barabás Ábel kolozsvári és Szentmártoni Kálmán székelykeresztúri tanárok.

Unitáriusok ünnepe Teme-várt. A *Délmagyarországi Közlöny* máj. 30. számából vesszük át a következő tudósítást:

A temesvári református egyház nagynevű lelkipásztora: Szabolcska Mihály testvéri szeretetének és a testvéregyház előzékenységének köszönhetik a Temesvár és vidékén lakó unitáriusok, hogy pünköst hétfőjén olyan magaslatos, lelket-szívet fölemelő istentiszteletben lehetett részük, mint aminőt a Budapestről hívei körébe érkezett Józán Miklós unitárius esperes szolgáltatott a református templomban.

A Temesvárott végbement konfirmációt és úrvacsorát prédikáció előzte meg és a templomot megtöltő halgatóság, az unitáriusok és reformátusok kitünőségei és más felekezetűek áhitattal fogadták az unitárius hit hívatott hirdetőjének magas szárnyalású és fordulatokban gazdag, egyházi és világi bölcséleten fölépült prédikációját.

Saját szavai varázslatos erejétől átszellemülten állott a református templom szószerékén Józán Miklós, mint az Úr szolgálója és hirdette az ígét, gyújtott tüzet a halgatóság szívében.

Egy rég elnémult barangot kell megkongatnom — emigyen kezdte Józán Miklós szentbeszédét. Több mint háromszáz és egynehány esztendeje, hogy az unitárius szózat Temesvárott politikai és más üldözések miatt elhangzott Isten áldását kérte e szent hajlékra, ezen templomra, — amelyet az igaz testvéri szeretet engedett át és ahonnan úgy érzi, közelebb van Istenhez, — az egybegyűltekre és az egész városra.

Prédikációjában a szent lélek erejének jelentőségét bizonyította. Azt az erőt, amely legnagyobb mértékben Krisztusban munkálkodott, amely ott lakozott az apostolokban és él mindazokban, akik az anyaszentegyházat vallják. Az anyaszentegyházat, amely nem kinőtt, kitermett fa, amelynek száraz galya, egy-egy fonnyadt levele van, hanem amely új hajtásokat mutat, új erőt ad, amelyből ujjászületünk. Amelyet táplálni kell s melynek örökzöld koronája az eget érinti, az Istent, ahonnan minden tudás, erő, érzés és akarat árad. Az anyaszentegyház, amelyért Krisztus vére folyt, amelyért keresztények ősei annyit szenvedtek. Egyik kézben a karddal, a másikban a kereszttel. És küzdeni, hódítani kell ma is. Nem elég megnyugodnunk a terebélyes fa árnyékában, hanem új erőt merítve harcolnunk kell, nehogy visszaszorítottassunk, nehogy kiverjenek sáncainkból.

A külső világ mozgalmái, az új megismerések nem irányíthatják ugyan az egyházat, de az egyház nem zárkozhatik el azok elől. Az egyháznak haladnia kell. A világi bölcseséget meg kell ismernie és az egyháznak az élet szövevényes útjain biztosan kell járnia. A hasznosat befogadnia. Új erőt gyűjteni. Hiszen az egyház elsődrendű feladata a tanítás, tehát többet kell tudnia azoknál, akiket tanítani akar. Nagy hévvel hirdette a testvéri szeretetet, az összetartozandóság érzetét, amely még nem érelett el és ma is befejezetlen műve a reformáció bajnokainak.

Hiszen nem lehet — úgymond — az anyaszentegyháznak csak az egyik felekezet igaz gyermeke, mert egy anyának egyforma gyermekei vagyunk, csak igaz hittel a szívében közeledjünk feléje. Amint hogy nincsen anya, aki csak egyik gyermekét tanítsa járni, amint nincsen anya, aki csak egyik gyermekének szegjen kenyeret, mint nincsen anya, aki beteg gyermeke fonyadt ajkára új életet ne csókolna, úgy Krisztus Urunk és Mesterünk is mindenkit az ő varázslatos körébe fogad, aki igaz lélekkel, szeretettel és hittel a szívében hirdeti az ő tanait. Az anyaszentegyháznak nem lehetnek kitagadottjai, mert ha lennének ilyenek, megtagadnám az anyaszentegyházat. De nincsenek és nem lehetnek. Mert általa újjászületünk. Mert az anyaszentegyház főemel. Hangulatot áraszt. Életet, új erőt ad. Ideálokat termel. A festő fest, mert festenie kell, a szobrász a nyers anyagban megtalálja az izmokat, lelket, szívet, érzést visz alkotásába. Tehát járuljunk az anyaszentegyházhoz, folytassuk ott, ahol az ősök elhagyták. Terjesszük a szeretetet, vigyük be az életbe a szív melegét. Legyünk készek a legnagyobb áldozatra. És ne higgyük, hogy ma nem úgy érezzük, mint az első keresztyének. Ma is halljuk jó érzéssel a zuhogó szél zenéjét, látjuk a kettős tüzes lángnyelveket azok feje fölött, akik a testvériséget, a szeretetet hirdetik. Szálljon a szívekbe ez a lelkierő, amely visszatükröződik az élet minden viszonylatában, munkáinkban, tetteinkben. És nemcsak az ünnepnapokon, a hétköznapiakon is, amikor emberi testünk a föld porával érintkezik ugyan, de lelkünk a magasságban, tündöklő csillagborította égben jár.

Ezután a konfirmációt és az úrvacsorát ismertette. Lelki nagykorúsításnak nevezte a konfirmációt, amikor ime először lépnek az Úr asztalához, amikor az anyaszentegyház, amely eddig a keblén melengette gyermekeit, most szárnyaikra bocsátja ifjú híveit.

Majd dr. Barabás Ábel tanárt kérte fel, hogy kérdezze ki a jelentkezőket a szükséges tudnivalókról. A hét jelentkező meglepő készséggel felelt a feltett kérdésekre és meggyőződéssel a hit mellett tettek tanúságot.

Az úrvacsora kiosztásánál különösképen megkapó volt ama pillanat, amikor Szabolcska Mihály, aki 35 hívőnek a kiosztást együtt végezte az unitárius pappal, odalépett az Úr asztalához és a két pap egymásnak nyújtotta a kenyeret és bort.

Az istentisztelet mély hatással volt a hallgatóságra. Végül Józán Miklós Isten áldását kérte az egybegyűltekre, akik lelki megnyugvásra sereglettek ide, minden templomra, minden házra, az egész városra, a felséges királyra és fenséges családjára, a hazára s szeretett nemzetünkre.

Istentisztelet után az unitárius hívek Szabolcska Mihálynál tisztelegtek és itt dr. Barabás Ábel állami főreáliskolai tanár mondott szép szavakban köszönetet Szabolcskának a templom átengedéseért.

Amikor az apostolok Krisztus elé járultak — mondotta Barabás — Krisztus csak ennyit szólt: szeretlek! A temesvári református egyház költő-papja igaz szeretetének adta tanujelét, amikor nekünk hajlékában helyet adott.

A tisztelgést ünnepi ebéd követte a Koronaherceg-szálló külön termében, ahol számos felköszöntő hangzott el. Elsőnek dr. Barabás Ábel üdvözölte a hívei sorába ide. zarándokolt Józán Miklóst. Azután Józán Miklós a temesváriak hírneves költő-lelkészét: Szabolcska Mihályt ünnepelte me'eg és fenkölt szavakban, mire Szabolcska Mihály válaszolt költői lendületű, lélekemelő beszédben.

Ezzel az unitárius egyház emlékezetes temesvári pünkössti-ünnepsége véget ért . . .

Józán Miklós a délután folyamán Török Sándor és Létay László kíséretében dr. Glattfelder Gyula róm. kath. megyés püspöknél, dr. Létics György gör. kel. szerb püspöknél, Bohus Károly ág. evangélikus lelkésznel és dr. Drechsler Miksa főrabbinál leadta a névjegyt, e-te pedig Aradra jutott.

Zoványi Jenő sárospataki tanár rehabilitálása. Zoványi Jenőt, a reformátusok egyetemes konventi bírósága az ellene emelt vád alól fölmentette s a perköltségekben a tisztáninneri ref. egyházkerületet marasztalta el. Az egyházkerület tavaszi közgyűlésén ez az ügy újból mozgásba hozta a kedélyeket. A közgyűlés hosszú és szenvedélyes vita után Fejes István püspök kérő szavaira, hogy fojtsák el a háborgó indulatokat s hajtsák végre a konvent ítéletét, tudomásul vette ugyan a fölmentő ítéletet s Zoványi tanári ítélményeit kiutalta az ítélet meglózatala napjától; de a kérdés kényesebb része az, hogy a Zoványi tanszékét az egyházkerület már betöltötte s amint az egyik felszólaló a közgyűlés folytonosan megújuló, zajos tetszésnyilvánításai közben kifejtette, a kerületnek nincs oka, hogy eltérjen a Zoványi al szemben elfoglalt eddigi álláspontjától. Hogyan fogják megoldani ezt a sok port fölvert kérdést, most még nem látható; de úgy tetszik, hogy aktái még nincsenek lezárva s az ügy még sok szenvedélyes vitát fog fölidézni.

A Verein für religiöse Erziehung ápr. 12-13 án tartotta Bonnbán ötödik közgyűlését. Mayer Arnold zürichi tanár a konfirmációról tartott előadást. A gyűlés élénk helyeslése után egyhangúlag hozták a következő határozatot:

A „Verein für religiöse Erziehung“ ötödik közgyűlése kimondja, hogy a konfirmációi ünnepély jelenlegi formáját elvileg meg kell változtatni, hogy az egyház a hazugságra való kényszerítés gyanujától megszabaduljon és hogy a vallásos nevelés eredményét sok gyermeknél ne tegye kockára. Legalább annyi szabadságot biztosítani kell, hogy a ma még egyedül előírt apostoli hitforma és hitvallás mellett párhuzamos formulákat is használhasson szabaddabb vallomással és életfogadalommal, aminők már most is némely országos egyházközségben be vannak vezetve. De igen kívánatos olyan új formák alkotása, melyek a konfirmációt hitvallás és fogadalom nélkül csupán az oktatás ünnepélyes befejezésének, a hitközség imádságának és a konfirmáltak megáldásának minősítenék

Államsegély a Tanítók Fürdőjének. A tanítók társadalmi gyógyfürdője, üdülő és gyermek nyaraló-telepe létesítése érdekében megindított országos mozgalmat a vallás- és közoktatásügyi kormány is melez érdeklődéssel és pártfogással kíséri. Mint illetékes helyről értesülünk az „Udvarhely-vármegyei Tanítóegylet“ kérése alapján a közoktatásügyi miniszter a május hó 12-én megnyitott Tanítók Fürdője befektetési céljára évi 2000 kor, államsegélyt engedélyezett. A közoktatásügyi kormánynak ezen nagy jelentőségű erkölcsi és anyagi támogatása teljes mértékben biztosítja a gyógyfürdő és üdülő-telep kiépítését. A részvénytársasági szervezkedés eddig elért kiváló eredményeit, az ezen év végéig meghosszabbítani tervezett további részvényjegyzési elhatározás csak fokozza, mert a közeli napokban kibocsátandó új tervezet alapítói, a részvénytőke jelentékeny nagy r.szét már előre biztosították s így a további részvényjegyzésekkel csak a fennmaradó alaptőke részlet biztosítandó.

A gyógyfürdőt a tanítók a legminimálisabb árszabással a székelyudvarhelyi Szejke fürdőn már megnyitották s ennek prospektusa mindenre teljes tájékoztatást nyújt. A fürdő és a részvénytársaság ügyére nézve minden megkeresés Gyerkes Mihály ig.-tanító címére (Székelyudvarhely) küldendő. Látogassuk meg, keressük fel ezen értékes és olcsó hazai (erdélyi) gyógyfürdőt.

Az Országos Ref. Tanár egyesület közgyűlése. Az Orsz. Ref. Tanár egyesület ez évi közgyűlését f. évi máj. 29-én és 30-án Zilahon tartotta. A nagymértékű esőzés éppen Zilah közelében megrongálta a szamosvölgyi vasút pályatestét s az emiatt keletkezett forgalmi zavar sokakat megakadályozott a gyűlésen való megjelenésben.

A közgyűlés a kollégiumi internátus disztermében folyt le. *Dóczi Imre* elnök megnyitó beszédében különösen az újabb magyar költészetnek azon jelenségeire és irányelveire mutatott rá, amelyek már a középiskolai tanulók gondolkodásában is felütik itt-ott a fejüket s amelyek éles ellentétben állnak az iskola elveivel és irányával. Kifejezte azt az aggodalmát, hogy az újabb állami egyetemek létesítése folytán a főiskolai oktatásügy maholnap egészen kiesik az egyház irányító hatása alól s csak a középiskola marad olyan intézményül, *„melynek útján a prof. szellem eleven hatást gyakorolhat nemzeti társadalmunkra“*. De a magyar középiskola jelenlegi állapotát sem találja megnyugtatónak. Számos megérett reform vár régóta a megvalósításra. S a közoktatási kormány a *quieta non movere* elvét követve, vagy a politikai viszonyoktól akadályozva, az értekezletek jegyzőkönyveibe temeti a sürgetett reformokat.

Korunk természettudományi műveltsége, szociális átalakulása s a modern nyelvek irodalmi gazdagsága új tanulmányi irányokat követelnek a középiskolában s ő meg van győződve, hogy ha ez irányoknak megfelelően új típusokat szerveznének, nem kellene a régi tanulmányok megszorításával nemzeti műveltségünk elszegényítésén dolgozni. Így állván a dolgok, most már *lehetetlen új iskolai típusok szervezése előtt elzárkoznunk*, ha kulturánkat gazdagítani műveltségünk forrásait növelni akarjuk. Ugyanaz a gondolat, melyet a referens legutoljára két évvel ezelőtt az unitárius tanárok kolozsvári értekezletén elnöki megnyitójában kifejtett.

Dóczy elnök kikel megnyitója további részében az államkormány amaz eljárása ellen, hogy állami segítséggel r. kath. gimnáziumokat létesít, ami sem a hitfelekezeti egyenjogúság elvével, sem a középiskolai törvénnyel nem egyeztethető össze.

A minden ízében tartalmas megnyitó után szorosán szakszerű kérdések fejtegetése következett, melyekkel a ref. tanárok bizonyosságot tettek arról, hogy derekasan kiveszik részüket a magyar kultúra emelésére irányuló munkából.

Gyász hírek. *Kelemen Albert*, marosvásárhelyi és marosszentkirályi unitárius lelkész és marosköri esperes, az egyházi fő- és képviselet tanács tagja ápr. 26-án életének 68., boldog házasságának 31. évében meghalt. Halálát özvegye, Gál Katalin, nyolc gyermeke, kik között 4-en szolgálják mint lelkészek az egyházat, testvére és nagyszámú rokonság gyászolja. Temetése ápr. 28-án volt nagy és előkelő közönség részvételével. A gyászisteniszteletet Ürmösi Kálmán szentgericei lelkész, Vári Albert főgimn. vallástanár végezték, a sírnál a köri papság nevében Fazakas Lajos nyárádszentmártoni lelkész meghatott szavakkal bucsúzott tőle, akit őszinte tisztelet és nagyrabecsülés és meleg szeretet vett körül; az egyházi képviselőtanács koszorúját dr. Boros György egyh. főjegyző tette le sírjára, meleg emlékezéssel vázolta azt az értékes munkásságot, melyet a megboldogult az egyházi élet és közigazgatás körül kifejtett s azt a tiszteletet keltő és szeretetet sugárzó egyéniséget, mely oly előkelő helyet biztosított neki a szívekben és az egyház közigazgatásában. — *Nagy Albertné*, szül. *Moldvai Boriska* életének 37., boldog házasságának 11. évében hosszas és kínos szenvedés után máj. 22-én Tordán elhunyt. Halálát férje, Nagy Albert számtanácsos, Berci, Ervin, Ernő fiai, Barla Erzsébet nevelt leánya, számos közeli és távoli rokon gyászolja. — *Dr. Borovszky Samu*, a Magyar Történelmi Társulat titkára, a „Századok“ szerkesztője ápr. 24-én rövid szenvedés után elhunyt. Benne a Társulat s a hazai történettudomány kötelességtudó, lelkes és nagyérdemű munkását veszítette el.